

T. B. M. M. (S. Sayısı : 220)
403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/534)

T. C.

Başbakanlık

19 . 1 . 1989

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101-2215/05312

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 12.1.1989 tarihinde kararlaştırılan «403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekte gönderilmiştir. Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Vatandaşlığa alınma Bakanlar Kurulu kararı ile olmakta ve bu tarihten itibaren de hüküm ifade etmektedir.

Ancak, kişilerin, bazı hallerde Bakanlar Kurulu kararı verilmeden önce vatandaşlığa alınabilmesi için özellikle çifte tabiiyetliliği önlemek bakımından ilgilinin asli vatandaşlığından çıkması istenmektedir. Bunun için, İçişleri Bakanlığınca kendisine, vatandaşlığa alınacağı; ancak, asli vatandaşlığından çıkması gerektiği bildirilmekte ve çıktığını gösterir belgeyi getirmesi halinde vatandaşlığa alınma işlemi sonuçlandırılmaktadır. Bu iş dolayısıyla geçecek süre içerisinde ilgili vatansız kalmakta ve birçok sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Aksine, çıkma şartı aranmaksızın vatandaşlık işleminin sonuçlandırılması halinde de, çifte tabiiyetlilik halleri giderek artmakta ve bu durum uygulamada birçok sorunların doğmasına yol açmaktadır.

Bu sebeplerle, Türk Vatandaşlığı Kanununda gerekli değişiklik yapılarak, hem Devletler Hususî Hukuku prensiplerinden biri olan ve 403 sayılı Kanunun düzenlenmesinde esas alınmış bulunan «Herkesin yalnız bir vatandaşlığı olmalıdır» prensibine işlerlik kazandırmak ve hem de belirtilen sorunlara bir çözüm getirmek gerekmiştir.

Diğer taraftan, Resmî Gazete ile yapılan yayımın sonuçları hakkında bir hüküm bulunmaması uygulamada tereddütlere sebebiyet verdiğiinden, diğer pek çok devletin bu konudaki uygulamaları da dikkate alınarak, Kanunda bu tereddütleri giderecek tedbirlere yer verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Yürürlükteki 10 uncu madde müracaat makamları ile ilgili olmasına mukabil, yeni getirilen 10 uncu maddede Bakanlar Kurulu kararının ne zaman hukukî açıdan sonuç doğuracağı düzenlenmiş bulunmaktadır.

403 sayılı Kanunda Bakanlar Kurulunun vatandaşlığa alınmaya ilişkin kararının hangi tarihte hüküm ifade edeceği hakkında bir açıklama olmadığı için, karar tarihi ile birlikte vatandaşlığa alınmanın tekemmül ettiği ve hüküm ifade ettiği kabul edilmekteydi.

Yeni düzenlemede, Bakanlar Kuruluna, şartlı olarak vatandaşlığa almak kararı verme yetkisi getirilmekte ve vatandaşlığa alınmanın hükmü, bu şartın yerine getirilmesine bağlı tutulmaktadır. İşlemlerde sürati sağlamak, gereksiz formaliteleri ortadan kaldırmak bakımından bu şartın yerine gelip gelmediğinin tespit yetkisi de İçişleri Bakanlığına verilmektedir. Bu şekilde, örneğin bir kimsenin aslı vatandaşlığından çıkması şartı ile vatandaşlığımıza alınması halinde, kişinin çıkma belgesini İçişleri Bakanlığına verdiği tarihte derhal Bakanlıkça Bakanlar Kurulu kararı uygulamaya konularak ilgilinin tescili sağlanacak ve kendisine nüfus cüzdanı verilecektir.

Şartsız vatandaşlığa almalar, eskiden olduğu gibi yürütülecektir.

İlgilinin verilen süre içerisinde gerekli şartı yerine getirmemiş olması halinde, vatandaşlığa alınma kararı, 24 üncü madde uyarınca Bakanlar Kurulu kararı ile iptal edilecektir.

Bakanlar Kurulu kararının, bazı formaliteleri ortadan kaldırmak bakımından kendiliğinden ortadan kalkabileceği düşünülebilir ise de, hukukî birtakım tartışmalara meydan vermemek bakımından bu kararın bizzat Bakanlar Kurulunun ikinci bir kararı ile ortadan kaldırılması uygun mütalaa edilmiştir.

Madde 2. — Yürürlükteki 11 inci madde, soruşturmaya ilişkindir. Yeni getirilen 11 inci madde, eski 10 ve 11 inci maddelerin birleştirilerek «vatandaşlığa alınmada usul» başlığı altında yeniden düzenlenmiş ve uygulamada birçok sorunlara sebebiyet veren vatandaşlığa alınmaya ilişkin şartları taşımayanların taleplerinin reddi konusu açıkça hükme bağlanmıştır. Bu madde ile, ret konusunda yetki Başbakanlığın görüşü alınmak kaydıyla İçişleri Bakanlığına tanınmaktadır.

Vatandaşlığa alınma dilekçelerinin Bakanlar Kuruluna teklif yetkisi İçişleri Bakanlığına ait olduğuna göre, Bakanlığın teklif etmeyeceği kimselerin taleplerini reddetmesi hukuk anlayışına uygun düşüğü gibi, Bakanlar Kurulu da gereksiz bir yük altına sokulmamış olmaktadır.

Madde 3. — Bu madde ile, 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 45 inci maddesi değiştirilmektedir. 45 inci maddeye göre, Türk vatandaşlığının kazanılması veya kaybına ilişkin kararların, ilgilinin tam künyesi ile Resmî Gazetede yayımlanması gerekmektedir.

Özellikle Türk vatandaşlığına alınma kararlarının Resmî Gazetede yayımlanması, kişi ve ailesinin şahsî güvenliği açısından bazı sorunlar ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple de, birçok devlette, vatandaşlığa alınanlar gizli tutulmakta ve vatandaşlığa alınma kararları yayımlanmamaktadır.

Diğer taraftan, Resmî Gazetede yayımın bir hükmü olması gerekir. Özellikle adresi belli olmayanların hakkında tebligat işlemi yapılamamakta; dolayısıyla, Bakanlar Kurulu kararı aleyhine açılacak davalarda, dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağı konusu tereddütlerin doğmasına neden olmaktadır.

Bilindiği gibi Tebligat Kanununda, adresi belli olmayanlar için «ilanen tebliğ» usulü kabul edilmiştir. Bu sebeple, Türk Vatandaşlığı Kanununda da aynı paralelde bir değişiklik yapılmak suretiyle, Resmî Gazete ile gerçekleştirilecek tebliğe, hukukî hüküm bakımından açıklık getirilmesi gerekli görülmüştür. Bunu teminen getirilen değişiklik ile, söz konusu yayımın, adresi belli olmayanlar hakkında bir yılın sonunda tebliğ hükmünü ifade edeceği esası benimsenmiştir.

Geçici Madde — 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunundan önce yürürlükte bulunan 23.5.1928 tarihli ve 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda öngörülen tabiiyetin kaybı sebeplerinden bir tanesi de, «Türk vatandaşlığından iskat» müessesesi idi. Mülga 1312 sayılı Kanunun 9, 10, 11 ve 12 nci maddelerine istinaden Türk vatandaşlığından iskat edilenler, yeniden Türk tabiiyetini alamamakta idiler.

11.2.1964 tarihli ve 403 sayılı yeni Türk Vatandaşlığı Kanunu ise, tabiiyetin kaybı sebeplerini «Kaybettirme» ve «Çıkarma» başlıkları altında olmak üzere iki şekilde mütalaa etmektedir. Bu sebeplerden ikincisi olan «Çıkarma» müessesesi, hukukî neticeleri itibariyle 1312 sayılı mülga Kanunun «vatandaşlıktan iskat» müessesesine tekbül etmekle birlikte; mezkûr 1312 sayılı Kanunda Türk vatandaşlığından iskat sonucunu doğuran sebepler olarak öngörülen sebeplerden bir kısmının 403 sayılı Kanunda «Kaybettirme» sebebi olarak mütalaa edilmesi, yeniden vatandaşlığa alınma konusunda 1312 ve 403 sayılı kanunlar arasında önemli bir farkın doğumuna yol açmıştır. Başka bir deyimle, 1312 sayılı Kanunla öngörülen ve vatandaşlıktan iskat sonucunu doğuran sebeplerin bir bölümünün, 403 sayılı Kanunda «Kaybettirme» sebebi olarak düzenlenmek suretiyle söz konusu sebepler yüzünden vatandaşlığı kaybettirilene yeniden vatandaşlığa alınma hakkı tanınması, 1312 sayılı Kanun çerçevesinde aynı sebeplerden dolayı vatandaşlıktan iskat edilmiş bulunan ve kendilerine bu Kanuna göre yeniden vatandaş olma hakkı verilmeyen kişilerin mağduriyetlerine neden olmuştur.

Zaman itibariyle birbirini takip eden iki kanunun tabiiyetin kaybı bakımından aynı hukukî durumlara farklı hükümler öngörmesi sonucunda 1312 sayılı Kanuna göre vatandaşlığımıza geçebilme yolları tıkanan doğuştan Türk vatandaşı kişilere bu yolun açılması için, bunlara; 403 sayılı Kanunda aynı durumdaki kişilere uygulanmak üzere vazedilen hükümlerin tatbikini gerektirmiştir.

Bunu teminen getirilen düzenleme ile, 1312 sayılı Kanuna göre vatandaşlıktan iskat edilmiş doğuştan Türk vatandaşı olan kişilere, iki yıl içinde başvurmaları halinde Bakanlar Kurulunca yeniden vatandaşlığa alınabilme kolaylığı sağlanmakta; bu suretle, 1312 sayılı Kanunun ilgili hükümleri dolayısıyla mağdur olmuş kişilerin bu menfi durumlarının düzeltilmesine çalışılmaktadır.

Madde 4, 5. — Yürürlük ve yürütme hükümleridir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/534

Karar No. : 30

17 . 2 1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı İçişleri ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Tasarı ile 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 10, 11 ve 45 inci maddeleri değiştirilmekte ve aynı Kanuna bir geçici madde ilave edilerek Devletler Hususî Hukuku Prensiplerinden biri olan ve 403 sayılı Kanunun düzenlenmesinde esas alınmış bulunan «Herkesin yalnız bir vatandaşlığı olmalıdır» prensibine işlerlik kazandırılmıştır.

Komisyonumuzca tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 2 nci maddesiyle değiştirilen 403 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında geçen «başvuru sahibine» ibaresi ile üçüncü fıkrasında geçen «Başbakanlığın görüşü üzerine» ibaresi uygulamada yanlış anlamalara yer vereceğinden ve gereksiz birtakım formalitelerin ve sorunların ortaya çıkmasına sebep olacağından madde metninden çıkarılarak madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

Tasarının 3 üncü maddesi aynen benimsenmiştir.

Tasarının «geçici maddesi» aynen kabul edilmiştir.

Tasarının yürürlük ve yürütmeye ilişkin 4 ve 5 inci maddeleri aynen benimsenmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

Başkan
Galip Demirel
Malatya

Sözcü
Aziz Bülent Öncel
Şanlıurfa

Üye
Ali Necmettin Şeyhoğlu
Çankırı

Üye
Ertekin Durutürk
Isparta

Üye
Ziya Ercan
Konya

Üye
Yılmaz Sanioglu
Ordu

Başkanvekili
Necat Tunçsiper
Balıkesir

Kâtip
Hasan Çakır
Antalya

Üye
Mustafa Namlı
Çorum

Üye
Ali Rıza Yılmaz
İçel

Üye
Mehmet Adnan Ekmen
Mardin

Üye
Necati Akıncı
Şanlıurfa

Üye
Selahattin Mumcuoğlu
Van

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 11.2.1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 10 ve 11 inci maddelerinin ortak başlığı ile 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«2. Bakanlar Kurulu kararının hükmü ve vatandaşlığa alınmada usul

A) Bakanlar Kurulu kararının hükmü

Madde 10. — Şartsız olarak vatandaşlığa alınma Bakanlar Kurulu kararı tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

Bakanlar Kurulunca bir şarta bağlı olarak vatandaşlığa alınmasına karar verilenler için vatandaşlığa alınma kararı, bu şartın yerine getirildiğinin İçişleri Bakanlığınca tespit edildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.

İki yıl içerisinde şartların yerine getirilmemiş olması halinde İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulunca iptal edilir. »

MADDE 2. — 11.2.1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«B) Vatandaşlığa alınmada usul

MADDE 11. — Türk vatandaşlığına alınma başvurusu ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülki idare amirine, yabancı ülkelerde Türk konsolosluklarına bir dilekçe ile yapılır.

Bu makamlarca başvuru sahibine hazırlattırılacak dosya, gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Vatandaşlığa alınma dileğinde bulunan kişi hakkında, bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikle tespit edilecek esaslara göre soruşturma yapılarak gerekli şartların bulunup bulunmadığı araştırılır. Durumları uygun görülenlerin vatandaşlığa kabulü için Başbakanlığa teklifte bulunulur; uygun görülmeyenlerin başvuruları, Başbakanlığın görüşü üzerine İçişleri Bakanlığınca reddedilir.

MADDE 3. — 11.2.1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 45 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 45. — Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşlığına alınanlardan gerekli görülenler ile Türk vatandaşlığını kaybedenlerin tam hüviyetleri Resmî Gazetede yayımlanır.

Bunlardan adresi bilinmeyenler hakkında ilan tebliği, bu yayım tarihinden itibaren bir yıl sonra yapılmış sayılır.»

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 11.2.1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«B) Vatandaşlığa alınmada usul

Madde 11. — Türk vatandaşlığına alınan başvurusu ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülki idare amirine, yabancı ülkelerde Türk konsolosluklarına bir dilekçe ile yapılır.

Bu makamlarca hazırlattırılacak dosya, gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Vatandaşlığa alınma dileğinde bulunan kişi hakkında, bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikle tespit edilecek esaslara göre soruşturma yapılarak gerekli şartların bulunup bulunmadığı araştırılır. Durumları uygun görülenlerin vatandaşlığa kabulü için Başbakanlığa teklifte bulunulur; uygun görülmeyenlerin başvuruları, İçişleri Bakanlığınca reddedilir.»

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE — 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümlerine göre vatandaşlıktan iskat edilmiş, doğuştan Türk vatandaşı olan kişilerin bu Kanunun yürürlük tarihinden başlayarak iki yıl içinde yeniden Türk vatandaşlığına girmek istenğinde bulunmaları ve vatandaşlığa alımlarında bir sakınca görülmemesi halinde, haklarında 403 sayılı Kanunun 8 inci maddesi hükümlerini uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

12 . 1 . 1989

Başbakan <i>T. Özal</i>	
Devlet Bakanı <i>K. Oksay</i>	Devlet Bakanı <i>A. Tenekeci</i>
Devlet Bakanı <i>K. Inan</i>	Devlet Bakanı <i>A. Bozer</i>
Devlet Bakanı <i>Y. B. Özal</i>	Devlet Bakanı <i>A. Kahveci</i>
Devlet Bakanı <i>M. Yazar</i>	Devlet Bakanı <i>C. Çiçek</i>
Adalet Bakanı <i>M. Topaç</i>	Millî Savunma Bakanı <i>E. Vuralhan</i>
İçişleri Bakanı <i>M. Kalemlî</i>	Dışişleri Bakanı <i>A. M. Yılmaz</i>
Maliye ve Gümrük Bakanı <i>A. K. Alptemoçin</i>	Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı <i>H. C. Güzel</i>
Bayındırlık ve İskân Bakanı <i>İ. S. Giray</i>	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı <i>N. Kitapçı</i>
Ulaştırma Bakanı <i>E. Pakdemirli</i>	Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı <i>H. H. Doğan</i>
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı <i>İ. Aykut</i>	Sanayi ve Ticaret Bakanı <i>Ş. Yürür</i>
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı <i>F. Kurt</i>	Kültür ve Turizm Bakanı <i>M. T. Titiz</i>

(İçişleri Kom. Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE — Tasarının geçici maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

